

Almanach

För Skott-Året
Efter Frälsarens Christi Födelse,
1848.

Till **STOCKHOLMS** Horisont,
belägen wid 59 grad. 20½ min. Polhöjd.
Efter

Hans Kongl. Maj:ts

Nådigste stadgande,
med uteslutande privilegium,
utgifwen af
Des Vetenskaps-Akademi.

Stockholm, W. A. Norstedt & Söner.
Er. saljes, häftadt och skuret, för 4 Skillingar B:ko.

Om Linodling.

En af de vigtigaste hushållsöber i Sverige är beredningen af linnewäfna der och lingarna. Äfven den mindre landbrukaren är alltid i tillfälle att själv kunna odla det lin han behöfver, och genom des rengörande, häckling, spinning och väfning syfvelsätta sina barn och sitt tjenstefolk, under en årstid då de armar som på sommaren användas wid landbruket, eljest skulle vara syfvellösa. Men för att så wacker wäfnad fördras wacker garn, och detta kan ej beredas utan af godt lin. Kunskap om sättet att gå till wäga, för att erhålla detta, är således första villkoret för framgången af denna hushållsöber, hvars stora vigt man alltemera börjar att inse. Men det är ej nog att en ändamålsentlig odling gifwer godt lin, den gifwer också detta lin för bättre köp, än det dåliga. Några underrettelser om linets rätta odling torde därför benäget af allmänheten mottagas.

1. Jordens beredning och förfrukter.

För att med framgång odla lin, fordras en rik och djup, men icke stuf jord. Denna rikedom kan ej beredas genom gödsling omredbart för linet, som ei trivas i nygöddning och desutan lider af den mängd ogräs, som af göddningen framlockas. Men är jorden genom skrutgående göddning rik, så gagnar det att kort före linsåningen göda med aska, kompost, gödselwaxten eller urin m. m., hwilka verka hastigare än den wanliga ladugårdsfyllningen. I Belgien, der land der linet odlas med största omsorg, anses hafran för den bästa förfrukten för lin, deruäst lidfwer och gräslinda, derefter följer hwete och råg, samtse anses rotfrukter och samt af allt, Korn. Skall linet sås på nybruten gräslinda, så får dock denna ei wara mohlupen eller beswärad af sira. Bästa beredningen för lin är att så hafra året förut, med stark göddning. Sedan hafran mognat uppsvibes jorden om hösten ganska djupt, och lemmas så öfwer wintern. Skall någon ytterligare göddning ske, med sådana ämnen, som oswan anfördes, bör den verkställas tidigt på wärem, och endast nedmyllas med billharf eller harf. Kort före såningen harfwas och wältras åkern, om så erfordras flera gånger, så att jorden på wärem må

blifwa ytterst fint pulveriserad. Där jorden tillräcklig fuktighet för fröets groningen, så kan det genast utsås, men i motsatt fall afwaktas regn. Ät deremot så lin på en alldeles uttorkad jord, i förhoppning på framtida regn, är icke rådligt. På nyodling, särdeles sådan som blifwit bränd, lykas linet mycket wäl, ifall jorden är god. Det på detta sätt odlade linet plägar man ej behöfwa rensa under wårten.

2. Ursäde.

Det är af stor vigt att skaffa sig godt ursäde. Älta Rigalinsfrö anses bäst. Det bibehåller sig godt i högst 3 år, hwarefter man måste skaffa sig nytt ursäde. Som Rigalinsfröer är dyrt, gör man bäst att årligen köpa en mindre quantitet, för att deraf uppdraga frö, ty i andra året är fröet bäst, och gifwer ett finare lin än första året. Det lin, af hwilket man vill taga ursäde, bör sås tunnare, än det som odlas för rågens skull. Linfrö råll att ligga i 3 år men längre är osäkert, och det är en allmän tro, att ett års liggning förbättrar det. Godt frö bör wara klarbrunt till färgen; i Sverige anser man linfröet böra wara långt, men detta är troligen en oriktig åsigt, ty i Belgien värderas det korta fröet högst; hwad man deremot fordrar, är att fröet framför allt skall wara försedt med den lilla krof i spetsen, af ljusare färg än den öfriga delen af fröet, som anses wara det älta Rigalinsfröets säkraste kännetecken, äfwen som att fröets kanter äro af ett ljusare brunt, än midten. Dåda dessa kännetecken sägas förswinna efter några års såning på annan ort, hwarefter fröet icke mera gifwer så godt lin, som i början.

3. Såning, rensning och mognad.

Sedan jorden blifwit på oswannämde sätt wäl beredd och fint pulveriserad, samt äger en för fröets groningen tillräcklig fuktighet, förbetages såningen. Då man icke får linet med hufwudsakligt afstånd på winnande af frö, i hwilket fall det bör sås något tunnare, utgår man omkring tre tierdedels till i kapp frö på ett kappland, eller 24 à 32 kappar på tunnlandet. Man är så mycket angelägnare att få någorlunda tjockt, som ett tätt lin bättre gifwer ogräset än ett tunnt. Sådant lin som man vill hafwa af yttersta finhet, sås mycket

ket tjoct. Efter säningen myllas linet med wanlig lätt hars i tweine stråk, hwar på man genast wältrar med en lätt wält. Det är angeläget att de wid säningen lödige operationer söla snare es-
ter hwarandra, på det jorden ej måtte hinna för mycket utrotas innan hon åter tillpackas af wälten. Äfwen så är det angeläget att säningen sker i lugnt och torrt wäder, samt af en stielig sänings-
man, på det att fröet måtte blifwa jemnt fördeladt. Då linet blifwit omkring 3 tum högt, renas det första gången, och 14 dagar derefter, wid 6 tums höjd, för andra gången, om så behöfwes. De rensande böra gå utan skor, hwarigenom deras tramp mindre skad-
dar linet.

Härefter lemnas linet ordt, till des tiden för des upptagande eller så kallade rykning inträffar. Är man mycket angelägen om att erhålla lin af yttersta sühbet, så rykas desamma så snare blom-
ningen är förbi, men man uppoffrar då fröet, och denna förlust är så stor, att man i sleswa Belgien med så undantag låter linet stå, till des fröet blifwit moget. Härmed förstås icke, att fröet i knoppar-
ne skall allmänt wara brunt, ty linet är då öfwermoget och det förlorar både i godhet och mängd, det sednare hufwudsakligen deris-
genom att weden i stielkarne blifwer alltför fast och hård, hwarigenom större affall uppstår wid brytningen, och linet, som man säger, "bryter bort sig". Då ungefär en tredjedel af fröet fått en brunaktig färg, och fröknopparne en wis fasthet, samt sleswa stams-
mens gröna färg gått öfwer till ett mera i gult dragande, genomskänligt utseende, så är rätta tidpunkten inne för linets rykning. Ibland får dock linet alls icke denna färg och genomskänlighet; man rättar sig då endast efter knopparnes och fröets utseende.

A. Upptagande och förwaring.

Till linets upptagande wället man en regnfrei och klar dag, och börjar icke förren daggen förswunnit. Man uppoffrar det med röt-
terna och affskalar jorden, samt tillser wid uppdragandet af hwarie lock, att den lägges ytterst jemnt, fortfarande till des man fått en liten knippa eller kärwe af wid på en arms tjocklek, hwilken då ombindes nära rotändan, wauligen med ett af sleswa linet gjordt band. Wid upptagningen bör äfwen en sortering af linet ske, så att det

lörta stiles från det långa, och lägges i särstilla bundtar. På andra ställen uppsättes linet till torkning obundet, i 4 till 5 dagar, hwarefter det bindes i större bundtar och upplägges lifsom en med-
famn, att ytterligare torka. Det swensta sättet att genast bundta och på stänger till torkning upphänga linet, är ganska godt, blott icke bundtarna göras för stora, ty linet kan då lätt taga herta i midten af bundten. Sedan linet wäl torkat, införes det i ladan och får der ligga till wintren, då fröet uttröskas på det sätt, att linet utbreddes tunnt på ett log-golf, och slås eller tröskas med en flat trädklubba eller flots af 12 tums längd, 5 tums bredd och 4 tums tjocklek, fastad wid ett långt, krokigt skaft, som wid slaget glider i högra handen. Detta sätt har företråde framför den i Sverige brukliga repningen, som skadar linet. Efter slutad trökning bindes linet åter i bundtar af 6 till 8 tums diamerer men i hwilka rotänd-
dar och spetsar läggas emot hwarandra, så att bundten, som bindes på 2 ställen, blir jemntlock i båda ändar. I detta stiel förwaras li-
net till påföljande årets sommar, då rötning verkställes.

Orsaken hwarför man bör öfwergifwa den gamla seden att röta linet samma höst som det blifwit förddadt, är den, att då genom den sena årstiden watten och luften förlorat sin värme, blifwer rötningen både långsam och osäker, samt torkningen, särdeles af det watterrötta linet, förenad med många swårigheter. Uppskines röt-
ningen till året derpå, så winnes ei allenast den fördel, att kunna begagna den warma årstiden, då luft och watten äro bäst tieliga för denna förrettning, utan det rötta linet torkar hastigare, och des derefter följande brytning och rengöring, kan ske utan begagnande af de eldfarlige pärten eller badstugor, genom hwilka arligen en mängd lin här i landet des skadas, des uppbrinner. War swenka mid-
sommartorka, så plägg den gullårs ofra år, bereder det förträffli-
gaste tillfälle för linets torkning och beredning, utan de oöfgenheter, som den nu brukliga eldtorkningen medför.